

Crisis kost niet alleen banen, maar ook levens

Er bestaat een duidelijk verband tussen het vertrouwen van consumenten en het aantal zelfdodingen, stelt **Joop de Beer**.

Naarmate de economische crisis langer duurt, zijn de gevolgen duidelijker merkbaar. De koopkracht loopt terug, het aantal werklozen neemt toe en de woningmarkt zit op slot. Maar voor een aantal mensen heeft de crisis nog ernstiger gevolgen. Sinds het begin hebben naar schatting 1200 meer mensen dan in voorgaande jaren een einde aan hun leven gemaakt. Kan deze stijging in verband worden gebracht met de economische omstandigheden?

Bij het leggen van een verband tussen zelfdoding en economische crisis komt meteen het beeld naar voren van uit wolkenkrabbers springende bankroet geraakte beurshandelaren na de beurskrach van 1929. Dat beeld berust op een mythe. Zo zichtbaar is het effect van de crisis niet.

Maar er is wel degelijk een verband vast te stellen tussen zelfdoding en crisis. In perioden dat het economisch niet goed gaat, neemt het aantal gevallen van zelfdoding toe.

En er zijn meer aanwijzingen dat de crisis invloed heeft op demografische ontwikkelingen. Zo leidt de economische crisis ook tot een daling van geboortecijfers. Als mensen onzeker zijn over hun toekomst, stellen ze het krijgen van kinderen uit.

Eind juni stelde het CBS vast dat het aantal zelfdodingen in 2012 voor het vijfde achtereenvolgende jaar was gestegen. Het CBS zelf deed geen uitspraak over een mogelijke samenhang met de crisis. Psychiater Mokenstorm deed dat in 'Nieuwsuur' wel, maar hij liet het erbij dat begin jaren tachtig ook het aantal zelfdodingen toenam toen de werkloosheid hoog was.

Als de enige aanwijzing zou zijn dat het aantal zelfdodingen in de jaren tachtig ook is gestegen, zou het bewijs heel mager zijn. Maar als we de cijfers over zelfdoding leggen naast

Een handelaar op de beurs van New York. FOTO REUTERS

cijfers over het vertrouwen in de economie, dan vallen er veel overeenkomsten op. In de afgelopen veertig jaar waren er vier perioden waarin het vertrouwen in de economie terugliep en in al die vier perioden nam het aantal zelfdodingen toe. Naast de recessies waren er ook drie perioden waarin het voorspoedig ging met de economie. En in die drie perioden nam het aantal zelfdodingen steeds af.

Natuurlijk zullen werkloosheid of financiële problemen meestal niet de enige redenen zijn waarom iemand besluit een einde aan zijn leven te maken. En in verreweg de meeste geval-

len spelen financiële overwegingen enkele rol. In de jaren 2008-2012 hebben bijna achtduizend mensen hun leven beëindigd. Daarvan kunnen maximaal 1200 in verband worden gebracht met de crisis. Dit betekent dat 85 procent van de zelfdodingen niets met de economische crisis te maken heeft. Maar ontkennen dat er enig verband zou zijn, is de kop in het zand steken. Ook in andere landen is er een duidelijke samenhang tussen zelfdoding en economische crisis vastgesteld.

De economische crisis heeft ingrijpende gevolgen. Maar terwijl dalende koopkracht na de crisis weer ge-

compenseerd kan worden door stijgende inkomens, is het verlies aan mensenlevens onomkeerbaar. Dit maakt een spoedig economisch herstel des te urgenter. De minister van VWS streeft naar een vermindering van het aantal zelfdodingen. Gedacht wordt aan verbetering van hulpverlening aan suïcidale patiënten, en dat is zeker nodig. Maar helaas zal het aantal zelfdodingen niet verminderen zolang de recessie voortduurt. Dit toont de diep menselijke kant van economische omstandigheden die veel verder gaan dan het kopen van een woning of daling van de koopkracht.

Joop de Beer

themaleider vergrijzing en levensduur bij het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (Nidi)

commentaar

De mening van de krant, verwoord door leden van de hoofdredactie en senior redacteuren.

Afval op straat, aan het water, in het park: Nederland is zo goor

Populair is alles met een platte bovenkant; daar kun je mooi je blikje op zetten

Ja, smijt daar maar neer. Een AA-flesje, twee blikjes, een leeggegeten trog van McDonald's en een batterij. Dat is de oogst van een weekendje mooi weer aan een klein stukje oever in een doorsneepark in Nederland. Soms valt de smerigheid van dit land je pas op als je terugkeert van vakantie. Zo goor als het hier is, zie je het maar zelden in landen waar je met vakantie gaat.

Vooraf in de steden plak je aan de stoep vanwege de kauwgom, je fiets raakt lek van de scherven, kinderen spelen in zandbakken vol poep. Nog leven we in een beschaafd land, dus komt de gemeente tegen de klippen op iede-

re week vegen. Dat bevestigt veel mensen in hun opvatting dat ze door kunnen gaan met rotzooi maken.

Een rest van beschaving vertonen mensen die hun afval niet zomaar ergens neergooien. Nee, ze gooien het bij een boom op de grond, alsof het daar toch minder erg is. Populair is ook het elektriciteitskastje, de vensterbank, ja eigenlijk alles met een platte bovenkant; daar kun je mooi je lege blikje op neerzetten als het varken in jezelf nog te weinig tot leven is gekomen om het meteen maar op de grond te gooien. Voor de subtileren zijn er ook nog de fietsen met bagagebak voorop, ook daar kun je mooi je afval in kwijt.

Zaterdag moeten de bezoekers van de Canal Parade in Amsterdam weer door afval waden, net als trouwens op Koninginnedag. Dat kan anders. In Berlijn is een straatfeest waar duizenden mensen op afkomen alleen denkbaar met bier uit statiegeldglazen. De oplossing kan zo simpel zijn. Mensen moeten zelf een oplossing verzinnen, in de buurt, de vereniging, de sportclub. Wie voetbalt en zich elke week verbaast over de smerige kledkammers, kan de ledenvergadering gebruiken om een schoonmaakactie af te dwingen. Het is lastig, maar het is het enige wat werkt. Zie je iemand afval op straat gooien, zeg er iets van. Nee, dat is niet

zonder risico, maar een goede manier om dat zo klein mogelijk te maken, is alleen feitelijk te constateren wat er gebeurt: 'Hé, je gooit een blikje op straat.' Dat valt niet te ontkennen en escaleert niet nodeloos. Ze zullen het echt niet oprapen, maar als er vaker iets van wordt gezegd, worden de vervuilers wel aan het denken gezet. De norm, ergens in de resten van hun brein nog aanwezig, wordt bevestigd. Je kunt natuurlijk zeggen dat de overheid het maar moet oplossen. Maar die moet in Nederland al elk probleem oplossen, en dat kan ze niet. Alleen dat statiegeld op plastic flesjes, dat had er al lang moeten zijn.